

РЕЦЕНЗІЯ
на дисертацію Рябця Романа Валерійовича на тему:
«Кримінологічна характеристика та попередження кримінальних
правопорушень у сфері земельних відносин» подану до захисту на
здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 08 «Право»
за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дослідження. Тема кримінологічної характеристики та попередження кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин обумовлена комплексом чинників, які мають вагоме значення для соціально-економічного розвитку України та забезпечення її національної безпеки. Земля є ключовим ресурсом для економічного розвитку, особливо для аграрного сектору, який займає провідне місце в українській економіці. Україна володіє близько третинною світових запасів родючих чорноземів, що робить її одним з найважливіших аграрних регіонів світу. Розподіл та використання земельних ресурсів мають значний вплив на життєдіяльність громадян, економічну стабільність та екологічну безпеку країни. Відкриття ринку сільськогосподарських земель у 2021 році та впровадження другого етапу земельної реформи у 2024 році стали суттєвими змінами в правовій регуляції земельних відносин. Ці зміни відкрили нові можливості для інвестицій, але також створили ризики зловживань та кримінальних правопорушень через недостатнє законодавче регулювання та контролю. Кримінальні правопорушення у сфері земельних відносин призводять до серйозних наслідків, таких як втрата власності, зниження інвестицій, підвищення соціальної напруженості та погіршення екологічної ситуації. За даними, щорічно в Україні реєструється до 4 тисяч таких правопорушень, з яких близько 2 тисяч залишаються латентними, що свідчить про високий рівень зловживань і потребу в ефективному попередженні та контролі. В умовах воєнної агресії проти України з 2022 року земельний сектор набув ще більшої значущості для забезпечення національної безпеки та продовольчої незалежності. Під час війни підвищуються ризики незаконного відчуження земель, використання їх у кримінальних схемах та збільшення соціальної напруженості через втрату земельних ресурсів. Враховуючи вищезазначене, існує нагальна потреба в глибокому аналізі

факторів, що сприяють виникненню кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин, та розробці ефективних стратегій їх попередження. Це дозволить знизити рівень кримінальної активності, забезпечити правопорядок та сприяти сталому розвитку аграрного сектору та економіки в цілому. Таким чином, дослідження кримінологічної характеристики та попередження кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин є надзвичайно актуальним і необхідним для забезпечення правового регулювання, економічної стабільності та національної безпеки України.

Аналіз зв'язку роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами.

Важливо зазначити, що дисертація є складовою частиною наукової теми кафедри науково-дослідної теми кафедри адміністративного і кримінального права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара “Модернізація національного підходу до вирішення проблем правового захисту людини і суспільства у контексті сучасних глобальних викликів” (номер державної реєстрації 0122U001409) та виконано відповідно до Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 14 квіт. 2021 р. № 366-р, Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року, затвердженої Указом Президента України від 30 вересня 2020 р. № 722/2019, Концепції загальнодержавної цільової програми використання та охорони земель (схваленої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 19 січня 2022 р. № 70-р),

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому і оформлення.

Обґрунтування теми дисертації, її мети, завдань, об'єкта і предмета дослідження. Ознайомлення з вмістом дисертації та публікаціями, які присвячені темі дослідження Рябця Романа, дозволяє прийти до висновку, що проведений науковий аналіз є належним і добре обґрунтованим. Такий аналіз вказує на обґрунтованість наукових тверджень, висновків та рекомендацій, що стосуються комплексного дослідження кримінологічної характеристики та попередження кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин.

Тема дисертації Рябця Романа Валерійовича, «Кримінологічна характеристика та попередження кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин» є

актуальною та важливою для забезпечення ефективного функціонування ринку землі та земельних відносин у сучасних умовах.

Мета даного дослідження полягає у розробці та обґрунтуванні комплексної кримінологічної концепції, що включає теоретичне осмислення та систематизацію основних факторів, що сприяють виникненню злочинності в сфері земельних відносин, а також визначенні ефективних механізмів попередження та протидії кримінально-протиправним проявам у сфері охорони та раціонального використання земельних ресурсів.

Основні завдання дослідження включають:

1. надати аналіз кримінологічних, правових та соціально-економічних аспектів, що впливають на злочинність у сфері земельних відносин;
2. сформулювати фундаментальні характеристики та розробити концептуальне визначення кримінологічного терміну, що стосується феномену злочинності в контексті земельних правовідносин;
3. оцінити рівень наукової проблематики злочинності в контексті земельних правовідносин;
4. проаналізувати кількісні параметри та якісні характеристики злочинних дій у сфері земельних правовідносин;
5. надати аналіз поведінки осіб, які скоїли кримінальні правопорушення у сфері земельних відносин, у тому числі надати їх кримінологічну характеристику;
6. проаналізувати обставини, що породжують латентну злочинність у сфері земельних відносин та надати кількісні показники таких правопорушень за авторським розрахунками;
7. здійснити аналітичний огляд функціональних повноважень органів, відповідальних за реалізацію заходів превентивного характеру з метою протидії злочинним діянням у сфері земельних правовідносин;
8. дослідити кримінологічну роль прокурорських органів у контексті попередження кримінальним порушенням у сфері земельних правовідносин;
9. здійснити комплексний аналіз міжнародного кримінального права у контексті захисту земельних правовідносин та розробити стратегії попередження

відповідним правопорушенням, враховуючи адаптацію та застосування норм законодавства іноземних держав.

Об'єктом дослідження є соціальні інтеракції, пов'язані з охороною земельних ресурсів, які розглядаються у контексті екологічної складової та правової категорії власності на землю, з використанням кримінологічних методик і підходів.

Предметом дослідження виступає кримінологічна характеристика та попередження кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин.

Таке обґрунтування теми, мети, завдань, об'єкта та предмета дослідження чітко відображає наукову новизну та практичне значення дисертації, спрямованої на вдосконалення механізмів попередження та протидії кримінально-протиправним проявам у сфері охорони та раціонального використання земельних ресурсів.

Структура дисертації є системною, що свідчить про науково-виважений підхід до вирішення поставлених завдань і забезпечує досягнення мети дослідження. Дисертація складається з вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи складає 297 сторінок друкованого тексту: 268 сторінок основного тексту, списку використаних джерел із 243 найменувань та додатків на 9 сторінках.

У **вступі** було обґрунтовано важливість теми дисертації, визначено її мету і основні завдання, описано науковий новаторський характер роботи та практичну цінність отриманих результатів, а також розкрито методологію, що застосовувалася у проведенні досліджень, і внесок самого автора в проведення дослідження.

У першому розділі **«Теоретико-методологічні та правові засади дослідження проблем злочинності у сфері земельних відносин в Україні»** описується еволюцію розвитку земельних відносин в Україні, починаючи з 1990-х років, коли було прийнято перші постанови та укази, спрямовані на реформування земельних відносин і приватизацію земель. Документ надає огляд основних нормативно-правових актів, які регулюють процеси приватизації, паювання земель, реорганізації колективних сільськогосподарських підприємств у приватні структури, а також соціального захисту селян – власників земельних ділянок.

Описується важливість землі як національного багатства України, яка має значення для соціальних, економічних та екологічних аспектів розвитку країни. Розглядається роль держави в регулюванні земельних відносин, контроль та нагляд за використанням земельних ресурсів, а також проблеми, пов'язані з нераціональним використанням землі, забрудненням та ерозією ґрунтів. Вказується на необхідність впровадження ефективних заходів для збереження та раціонального використання земельних ресурсів України. Також зазначається необхідність розробки кримінологічної моделі для протидії правопорушенням у сфері земельних відносин та залучення науковців для вирішення цих проблем.

У другому розділі дисертації **"Кримінологічна характеристика злочинності у сфері земельних відносин України"** детально розглядається стан, структуру, динаміку, рівень та тенденції злочинності в цій сфері. Автор підкреслює значення природних ресурсів, таких як земля, надра, атмосферне повітря та водні ресурси, які є об'єктами права власності Українського народу та знаходяться під особливою охороною держави.

Земля та інші природні ресурси є об'єктами права власності Українського народу, їх охороняє держава, і кожний громадянин має право користуватися ними відповідно до закону.

До суб'єктів земельних відносин відносяться громадяни, юридичні особи, органи місцевої влади та державної влади. Об'єктами є землі України, земельні ділянки та права на них.

Злочинність характеризується за кількісно-якісними показниками, такими як зареєстровані кримінальні правопорушення, судимості та латентна злочинність.

Основна відмінність злочинів у сфері земельних правовідносин полягає у їх зв'язку з соціально-екологічними нормами та відносинами.

Документ містить детальну статистику злочинів у сфері земельних відносин за 2017-2022 роки, включаючи найпоширеніші правопорушення, такі як незаконна порубка лісу, незаконне зайняття рибним та іншим водним промислом, порушення правил охорони надр тощо.

Цей розділ надає загальний огляд злочинності у сфері земельних відносин,

аналізує тенденції та пропонує рекомендації для покращення стану правопорядку в цій сфері.

У третьому розділі **«Основні заходи попередження кримінальним правопорушенням у сфері земельних відносин»** описуються органи державної влади та місцевого самоврядування, які здійснюють права власника землі від імені українського народу, регулювання землекористування та охорони земель відповідно до Конституції України та інших законодавчих актів.

Основні завдання попередження кримінальних правопорушень у сфері землекористування: виявлення соціальних явищ та факторів, які детермінують злочинність у сфері охорони довкілля, вивчення обставин, що сприяють формуванню особи правопорушника, обмеження або усунення дії факторів, що сприяють вчиненню кримінальних правопорушень у сфері землекористування.

Основні об'єкти попередження кримінальних правопорушень у сфері використання земельних ресурсів - злочинність у сфері землекористування, лісокористування, охорони надр, земельного фонду, захисту рослинного і тваринного світу, забезпечення екологічної безпеки.

Суб'єкти попередження злочинним проявам - державні органи, громадські інституції та формування громадян, які своєю діяльністю впливають на протидію кримінально-протиправним проявам у сфері землекористування.

Автор опису процес реорганізації державних органів, відповідальних за контроль за землекористуванням та охороною довкілля, надає опис нових законодавчих актів та змін, спрямованих на вдосконалення системи управління земельними ресурсами та дерегуляцію у цій сфері.

Загалом розділ акцентує увагу на заходах та органах, що відповідають за попередження кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин, а також на реформаційних процесах у цій галузі.

Висновки вказують на оригінальність дослідження та його значущість для практики.

Список використаних джерел свідчить про те, що під час роботи було проаналізовано сучасні результати наукових досліджень.

Дисертація є завершеною науковою працею, а її оформлення відповідає встановленим вимогам МОН України.

Ступінь обґрунтованості висновків, пропозицій та рекомендацій, сформульованих у дисертації, та їх достовірність. Після аналізу дисертації в цілому можна стверджувати, що автор успішно виконав поставлені перед собою завдання та представив роботу на високому науковому та методологічному рівні. Цей висновок підкріплюється згідно з основними критеріями оцінки наукових досліджень. Наприклад, аналіз дисертації Романа Рябця показує, що вона відповідає нормам і рекомендаціям для підготовки кандидатських дисертацій, використовує актуальні методології та методи наукового дослідження при обробці теоретичного, нормативного та емпіричного матеріалу. Автор також використовує відповідний науковий інструментарій і досліджує практичну реалізацію кримінального та галузевого законодавства.

Зміст дисертаційної роботи та публікацій автора свідчить про його розвинену наукову компетентність, здатність до використання сучасних методів наукового пізнання та здатність до самостійних висновків у сфері юридичної науки.

Аналіз наукових праць Романа Рябця вказує на те, що вони мають сучасні загальні та спеціальні методи наукового дослідження як методологічну основу для досягнення поставлених цілей, об'єкта, предмета та задач дослідження.

Мета дослідження полягає у формуванні та аргументації комплексної кримінологічної парадигми, що передбачає теоретичний аналіз і систематизацію ключових детермінантів, які сприяють злочинності у сфері земельних відносин, а також розробці ефективних механізмів запобігання та протидії кримінальним правопорушенням у галузі охорони та раціонального використання земельних ресурсів.

Для досягнення поставленої мети дисертантом були поставлені та вирішені **завдання**, а саме: 1) Проведено аналіз кримінологічних, правових та соціально-економічних аспектів, що впливають на злочинність у сфері земельних відносин. 2) Сформульовано фундаментальні характеристики та розроблене концептуальне визначення кримінологічного терміну, що стосується феномену злочинності в

контексті земельних правовідносин. 3) Проаналізовано стан наукового дослідження проблем злочинності в контексті земельних правовідносин в Україні, що відзначається значною глибиною і різноманітністю. 4) Проаналізовано кількісні параметри та якісні характеристики злочинних дій у сфері земельних правовідносин. 5) Надано аналіз поведінки осіб, які скоїли кримінальні правопорушення у сфері земельних відносин та надано їх кримінологічну характеристику. 6) Виявлені причини індивідуальної кримінальної поведінки, як важливі анти суспільні погляди, зовнішні обставини, що впливають на переконання особи, та різноманітні життєві ситуації. 7) Здійснено аналітичний огляд функціональних повноважень органів, відповідальних за реалізацію заходів превентивного характеру з метою протидії злочинним діям у сфері земельних правовідносин. 8) Досліджено кримінологічну роль прокуратури у контексті попередження кримінальним порушенням у сфері земельних правовідносин. 9) Здійснено комплексний аналіз міжнародного кримінального права та законодавства іноземних держав у контексті захисту земельних правовідносин та розроблені стратегії попередження відповідним правопорушенням, враховуючи адаптацію та застосування відповідних норм.

Об'єкт та предмет дисертант визначив конкретно і це визначення гармонійно впроваджено в цілі та завдання дослідження, які відображені в його роботі.

Методологічна основа визначена відповідно до її цілей, завдань, об'єкта та предмета аналізу. Основу методології складає діалектичний метод вивчення феномену злочинності у сфері земельних відносин. У рамках дисертаційного дослідження застосовується широкий спектр наукових методів:

1. Метод системно-структурного аналізу використовується для дослідження феномену злочинності в земельних правовідносинах, уточнення класифікації кримінальних правопорушень у цій сфері, аналізу їх кількісних та якісних характеристик, характеристики особистості правопорушника, дослідження різних груп детермінантів у контексті злочинності та розробки багаторівневих стратегій попередження незаконних дій у сфері землекористування.

2. Порівняльний метод застосовується для визначення посягань на земельні ресурси як кримінально-правової категорії.

3. Порівняльно-історичний метод використовується для з'ясування закономірностей виникнення та існування засобів кримінально-правового впливу на осіб, винних у вчиненні суспільно небезпечних посягань на земельні ресурси.

4. Базисний метод застосовується для порівняння кожного рівня статистичного ряду річних даних про зареєстровані кримінальні правопорушення з першим рядом, що є базою для порівняння (початковий рівень — 100%).

5. Ланцюговий метод використовує порівняння наступного рівня ряду з попереднім для розробки показників динаміки.

Здобувач використовував різноманітні джерела, включаючи монографії, колективні праці, дисертації, автореферати, наукові статті, нормативно-правові акти, архівні документи та історичні джерела, для підтримки своєї дисертаційної роботи. Важливо відзначити, що дисертант не обмежувався тільки матеріалами з адміністративного права, а також використовував літературу з різних галузей, таких як філософія права, кримінологія, психологія, соціологія та Європейське право.

Авторський підхід до обґрунтування обраної теми ґрунтується на великій кількості фактичних даних, з якими дослідник взаємодіє. Ці дані включають інформацію, яка доступна на офіційних веб-сайтах урядових органів України, а також матеріали політико-правової публіцистики, аналізу та узагальнення 427 кримінальних справ, розглянутих судовими інстанціями України в період з 2017 по 2022 роки згідно зі статтями 236-254 Кримінального кодексу України, а також з розгляду 184 вироків, винесених за вказаний період щодо відповідних кримінальних правопорушень. До емпіричної бази також включено статистичну звітність з Офісу Генерального прокурора, Вищої ради правосуддя України, обласних прокуратур, територіальних управлінь Державного геокадастру, Держгеонадр, Держпраці, Державної екологічної інспекції, Державної служби статистики, а також засобів масової інформації щодо правопорушень у земельній сфері, відомості з офіційних електронних ресурсів органів публічної влади, аналітичні міжнародні звіти, інтернет-джерела.

Широкий обсяг використаних та підтверджених емпіричних даних відзначається як сильний аспект наукового дослідження.

Сформульовані наукові тези, висновки і рекомендації є достовірними, тобто вони

відповідають реальному стану справ. Дослідник продемонстрував правильність використання фундаментальних наук у вирішенні практичних завдань.

Науковий апарат рецензованої дисертації має високий рівень, матеріал викладений чітко, доступно і юридично коректно.

Після ознайомлення з тезами, висновками і рекомендаціями, які представлені у роботі, можна підтвердити, що вони є об'єктивно необхідними і вирішують актуальну наукову проблему у галузі кримінального права, зокрема щодо кримінологічної характеристики та попередження кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин. Запропоновані інновації належним чином обґрунтовані автором.

Наукова новизна цього дослідження виявляється в наступних основних наукових тезах та висновках, які були запропоновані самим дослідником: 1) визначено феномен злочинності у сфері земельних відносин, який виявляється результатом хибного сприйняття невичерпності багатства земель і можливості їхньої саморегенерації; 2) запропоновано авторський підхід до систематизації та аналізу земельного законодавства, починаючи з 1990 року, у контексті впливу на політичні, економічні та соціальні сфери суспільства, у тому числі з акцентом на зміну пріоритетів щодо кримінально-правової охорони цих ресурсів; 3) запропоновано ключові напрямки міжнародного співробітництва з урахуванням плану ради Європи; 4) розроблено авторський показник розрахунку латентної злочинності на основі статистичного методу щодо кримінально-правової статистики та власного аналізу кількісно-якісних показників злочинності у сфері охорони довкілля та зокрема землекористування. Наведена прорахована кількість латентних злочинців з 2017 по 2022 рік, які вчиняли кримінальні правопорушення проти довкілля, проти власності (земля та землекористування) та враховуючи ці отримані результати, прорахована фактична злочинність; 5) удосконалено процес детермінації у сфері навколишнього природного середовища, які притаманні суспільним відносинам, що визначають сутність, характер та процес взаємодії людини і природи, а отже, і процес природокористування між можливостями суспільства, держави, регіону щодо використання навколишнього природного середовища, його пізнання та суспільними потребами; між соціальним

становищем (формою власності) природних ресурсів і тими способами їхнього освоєння, що склалися в суспільстві на певний час; між суспільством, соціальною групою та індивідом як самостійними суб'єктами природокористування та природоохорони; між різними цілями окремих суб'єктів природокористування; 6) розроблено загальний кримінологічний портрет злочинця, що складався з вивчення соціально-демографічних, кримінально-правових і морально-психологічних характеристик осіб, винних у кримінальних правопорушеннях у сфері земельних відносин. Це переважно особи віком від 29 до 39 років, які мають повну загальну середню та базову загальну середню освіту та є громадянами України української національності. Зазначено, що серед кримінальних правопорушень проти землекористування та охорони докільля майже кожна третя особа вчинила кримінальні правопорушення пов'язані з незаконною порубкою лісу, а кожна десята особа порушила правила охорони або використання надр; 7) вивчені основні принципи кримінологічного аналізу кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин, що включило в себе інформацію про стан, структуру та тенденції цього типу правопорушень, фактори, що сприяють їх вчиненню, а також соціально-психологічні особливості правопорушників Крім того, було продемонстровано зв'язки між цими компонентами, наприклад, зв'язок між поведінкою злочинця та рівнем латентності правопорушень, а також ефективністю заходів попередження; 8) проведена характеристика методики попередження кримінальним правопорушенням у сфері земельних відносин (землі ПЗФ, надра) з виокремленням позицій: уповноважені органи від власника на управління і розпорядження, власник, керівник, методика нарахування збитків (шкоди), кому відшкодовуються збитки (школа), у системі забезпечення екологічної безпеки держави, що охоплює відновлення порушеного права власності та виконання комплексу правових та організаційних заходів на рівнях загальнодержавному, регіональному, обласному та міжвідомчому (відомчому); 9) проаналізовані функціональні повноваження органів, відповідальних за реалізацію заходів превентивного характеру з урахуванням реальних та потенційних корупційних ризиків, пов'язаних з: а) зловживанням під

час видачі та анулювання сертифіката інженера-землевпорядника (інженера-геодезиста), б) безкоштовною передачею земельних ділянок фіктивним житлово-будівельним кооперативам, зловживанням при укладанні договорів про спільну діяльність (спільну обробку ділянки), в) передачею прав на земельну ділянку в обхід процедури аукціонів, протиправною забудовою на землях, які передані підприємствам, установам та організаціям на праві постійного користування, незаконним відчуженням земель водного фонду, відмовою від права постійного користування земельною ділянкою на користь третіх осіб, незаконним виведенням особливо цінних земель через механізм отримання ділянки для обслуговування будинку, продажом інформації про місцезнаходження вільних земельних ділянок, погодженням відведення земельної ділянки за процедурою безоплатної приватизації за неправомірну вигоду, підроблення рішень органів місцевого самоврядування про відведення земельної ділянки, зловживанням правом безоплатного отримання земельних ділянок та «повторна приватизація», залученням фіктивних заявників для виведення земельних ділянок шляхом використання механізму безоплатної приватизації, використання земельних пілг учасників бойових дій у корупційних схемах та інші.

Практичне значення отриманих результатів полягає у конкретних пропозиціях і рекомендаціях для покращення законодавства, моніторингу та контролю, з метою вдосконалення норм кримінологічної характеристики та попередження кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин.

Загальні висновки дисертаційної роботи становлять основні результати проведеного дослідження і включають пропозиції щодо нового науково-прикладного завдання. Автор надав своє визначення кримінальним правопорушенням у сфері земельних відносин – це небезпечні явища нераціонального, деструктивного ставлення людей до землі, які виявляються у вигляді множинності злочинних проявів, що створюють загрозу сталості правовідносин у сфері землекористування, безпеки життєдіяльності людей і екосистем в цілому. Авторське визначення приділено також феномену злочинності у сфері земельних відносин. Виявлені проблемні аспекти кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин та запропоновані

рекомендації щодо подальших заходів попередження злочинності у цій сфері. Окрема увага була приділена основним заходам попередження злочинності у сфері земельних відносин. У роботі також проаналізована структура та динаміка кримінальних правопорушень проти довкілля (земля та землекористування), розпочинаючи з 2017 року, кримінологічна характеристика осіб які вчиняють кримінальні правопорушення у сфері земельних відносин, особливості детермінації злочинності у сфері земельних відносин, латентна злочинність, кримінологічна функція органів прокуратури щодо попередження кримінальним правопорушенням у сфері земельних відносин (з урахуванням прийняття Положення про Спеціалізовану екологічну прокуратуру (на правах Департаменту) Офісу Генерального прокурора, Наказ від 05.07.2023 № 185). Аналіз основних наукових джерел, пов'язаних із кримінальними правопорушеннями в сфері земельних відносин, є основою авторського комбінованого підходу до визначення стану наукового дослідження злочинності у сфері земельних відносин.

Значущість дисертації для науки та практики. Оцінюючи дисертаційну роботу Р.В. Рябця та роботи, які він опублікував, а також результати впровадження його теоретичних відкриттів у практику, можна зробити висновок, що у даному випадку очевидний значущий приріст в наукових знаннях, а також суттєвий внесок у розвиток правової науки. Дисертація представлена як комплексне наукове кримінологічне дослідження теоретичних та прикладних аспектів злочинності у сфері земельних відносин. Дисертація розширює наукові знання про злочинність у сфері земельних відносин, систематизує основні криміногенні фактори та механізми, що сприяють виникненню правопорушень у цій сфері. Розроблено та обґрунтовано комплексну кримінологічну концепцію, яка включає нові підходи до аналізу та запобігання злочинним проявам у сфері землекористування. Дослідження вносить вагомий вклад у розуміння детермінантів злочинності у земельній сфері, що має значення для подальших наукових досліджень та розробки відповідних правових механізмів. Отримані результати можуть бути використані для удосконалення національного законодавства у сфері земельних відносин, зокрема, в частині посилення відповідальності за порушення земельного законодавства. Розроблені у дисертації механізми попередження та протидії кримінально-протиправним проявам

можуть бути впроваджені в практику правоохоронних органів для підвищення ефективності боротьби зі злочинністю у земельній сфері. Дисертаційні висновки та рекомендації можуть бути корисними для державних органів, які здійснюють контроль та нагляд у сфері земельних відносин, а також для органів місцевого самоврядування у розробці політики раціонального використання земельних ресурсів. Загалом, дисертація має значний науковий і практичний потенціал, спрямований на покращення кримінологічної профілактики та боротьби зі злочинністю в земельній сфері, що є важливим для забезпечення національної безпеки та сталого розвитку України.

Узагальнюючи, вміст дисертації, аналіз теоретичних та нормативних положень, теоретичні висновки і практичні рекомендації, які викладені у роботі, є належно обґрунтованими, оскільки вони ґрунтуються на дослідженні міждисциплінарного теоретичного матеріалу, а також на значній емпіричній основі.

Повнота викладу в опублікованих працях наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Результати дисертаційного дослідження та їх основні положення і висновки викладені автором у дисертаційному дослідженні відображено у трьох наукових публікаціях, які опубліковано у наукових фахових виданнях України, а також у чотирьох тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Вивчення дисертації показує ***апробацію*** основних положень дисертації, теоретичних та практичних висновків і рекомендацій, які були оприлюднені та обговорені у виступах дисертанта на: засіданнях кафедри адміністративного і кримінального права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, а також оприлюднені на міжнародних конференціях, зокрема: «Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права» (м. Дніпро, 9-10 жовтня 2020 р.), «Реформування національного та міжнародного права: перспектива та пріоритети» (м. Одеса, Україна, 22-23 січня 2021 рік) , «Національна парадигма правового розвитку сучасної України» (м. Дніпро, 18 травня 2023 р.), «Забезпечення принципів

поваги, захисту та реалізації прав дитини у цифровому середовищі» (м. Дніпро, 23 листопада 2023 р.).

Вивчення дисертації Р.В. Рябця дає підстави стверджувати, що її зміст і основні положення ідентичні.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. На підставі аналізу дисертаційної роботи та публікацій автора можна зазначити, що не виявлено жодних порушень академічної доброчесності. Всі випадки використання ідей, результатів і текстів інших авторів відзначені в роботі з належними посиланнями та оформлені відповідно до наукових стандартів. У роботі також не виявлено жодних елементів фальсифікації чи фабрикації тексту. Таким чином, порушення академічної доброчесності в дисертаційній роботі автора відсутні.

Враховуючи обґрунтованість та наукову новизну результатів, представлених у дисертації Р.В. Рябця, вважаю, що деякі положення роботи потребують уточнень або додаткової аргументації. Також важливо звернути увагу на певні аспекти, які можуть стати предметом обговорення:

1. На нашу думку, робота б значно виграла, якби автор застосував новітні методи аналізу даних та кримінологічного прогнозування. Наприклад, застосування методів великих даних (Big Data) або геоінформаційних систем (GIS) могло б дати глибші результати щодо територіальних розбіжностей у рівні кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин.

2. Виходячи з анотації, варто зауважити, що автор не визначає чітких хронологічних меж "сучасного періоду," який охоплюється дослідженням. Така невизначеність створює потенційні труднощі у точній інтерпретації результатів роботи, адже без чіткого окреслення часових рамок може бути складно встановити, які саме зміни або події в земельних відносинах та законодавстві були враховані під час аналізу. Це може призвести до невідповідностей у співвіднесенні отриманих висновків з конкретними історичними або правовими контекстами, що є важливим для забезпечення коректності та наукової достовірності дослідження. Отже, варто було б уточнити та конкретизувати часові межі "сучасного періоду," що дозволило б

уникнути будь-якої двозначності у трактуванні результатів дослідження і забезпечило б їхню більшу наукову точність та обґрунтованість.

3. Автор пише: «Створення Спеціалізованої екологічної прокуратури стало початком нового етапу активізації діяльності щодо протидії злочинності у сфері земельних відносин. Результати роботи говорять про належне виконання поставлених завдань, однак є необхідність внесення змін до профільного закону та процесуальних кодексів у сфері кримінальної та позакримінальної юстиції щодо уточнення повноважень прокурора». Хотілося б більш конкретно побачити, які саме зміни до закону та кодексів можуть бути запропоновані.

Загальний позитивний висновок про рецензоване дослідження залишається незмінним, незважаючи на висловлені зауваження та рекомендації. Більшість цих зауважень стосуються аспектів, що викликають дискусії та мають суб'єктивний характер, і вони не стосуються ключових, фундаментальних тез дисертації, а скоріше слугують додатковими порадами для подальшого розвитку дослідження.

Загальна оцінка кваліфікаційної наукової праці. Наведений науково-теоретичний розгляд ключових аспектів, висновків та рекомендацій дисертації, а також аналіз опублікованих праць автора, дає підстави стверджувати, що розглянута дисертаційна робота представляє собою цілісний, логічний і добре структурований науковий твір. Це незалежне дослідження, засноване на визнаній методології, яке відповідає всім вимогам для досліджень такого рівня. Дисертація володіє значущим теоретичним і практичним значенням, вирішує новітні наукові проблеми і заслуговує на високу оцінку, відповідаючи спеціальності 081 Право.

ВИСНОВОК

Дисертація **«Кримінологічна характеристика та попередження кримінальних правопорушень у сфері земельних відносин»** відповідає вимогам, передбаченим Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, а її автор – **Рябець Роман Валерійович**

заслуговує на присудження за результатами публічного захисту ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право».

Рецензент:

Професор кафедри цивільного, трудового
та господарського права
юридичного факультету Дніпровського
національного університету
імені Олеся Гончара
доктор юридичних наук, професор

Ірина ПАТЕРИЛО

Підпис д.ю.н, професора Патерило І.В.

«ЗАСВІДЧУЮ»

Проректор з наукової роботи
Дніпровського національного
університету імені Олеся Гончара

«08» 08 2024 р.

Олег МАРЕНКОВ